

บทที่ 6

ข้อดีและข้อจำกัดในการสัมมนา

ข้อดีและข้อจำกัดของการสัมมนา

การสัมมนาจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งมนุษย์เราได้คิดขึ้น เพื่อให้บรรดานักวิชาการ นักการศึกษา นักธุรกิจ และ นักบริหาร ฯลฯ ได้นำมาใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อกำหนดนโยบายและแก้ปัญหาาร่วมกัน การสัมมนานั้นเป็นกิจกรรมที่ดีถ้าหากผู้ใช้ได้รู้จัก คุณสมบัติที่ถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามการสัมมนาก็มีข้อจำกัดที่ควรจะต้องคำนึงถึงเช่นกัน ซึ่งจะได้กล่าวเป็นข้อ ๆ ไป

ข้อดีของการสัมมนา

การสัมมนามีลักษณะเด่นที่เป็นข้อดีอยู่ 4 ประการด้วยกันคือ

1. ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้อง โดยที่ผู้เข้าร่วมสัมมนานี้จะได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าหาความรู้ภายใต้คำแนะนำของผู้ควบคุม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถ ในหัวข้อการสัมมนานั้น ๆ ทำให้ผู้ร่วมสัมมนาได้ความรู้รวดเร็วขึ้นกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือ การศึกษาหาความรู้จากห้องเรียนโดยอาศัยการบรรยายของอาจารย์เพียงอย่างเดียว

2. ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การสัมมนานั้นไม่เหมือนกับการเรียนภายในห้องเรียน ซึ่งโดยทั่วไปถ้าหากเป็นการเรียนแบบบรรยายนั้น อาจารย์จะเป็นศูนย์กลางของการเรียนทุก ๆ คนจะต้องมุ่งมาที่ตัวอาจารย์เพียงคนเดียว ตั้งคำถามมาที่ตัวอาจารย์เพียงคนเดียว ซึ่งโดยปกติแล้ว นักศึกษาโดยทั่วไปจะต้องยอมรับทุก ๆ คำพูดที่อาจารย์พูด เป็นการสกัดกั้นความคิดเห็นของตนเอง แต่สำหรับการสัมมนานั้นผู้ร่วมสัมมนามีสิทธิ์ และมีส่วนร่วมใกล้เคียงกัน ต่างต้องมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน บางครั้งอาจจะต้องทำหน้าที่พูดเพื่อเสนอข้อมูลที่ตนได้ไปทำการค้นคว้ามา จะต้องทำหน้าที่ตอบคำถามซึ่งบรรดาสมาชิกซักถาม ในบางเรื่องอาจจะต้องมีความรู้ดีกว่าอาจารย์ ผู้ควบคุมการสัมมนา เพราะว่าเป็นผู้ไปค้นคว้าหรือสัมภาษณ์มาด้วยตนเอง แต่พอถึงอีกบทบาทหนึ่งตนก็ต้องทำหน้าที่เป็นผู้รับฟังจากสมาชิกคนอื่น ๆ ที่มาเสนอสิ่งที่ได้ไปค้นคว้ามาเช่นกัน จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ซักถามเมื่อเกิดความสงสัย

3. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย นอกจากจะส่งเสริมให้แต่ละคนได้ฝึกการเป็นผู้พูดที่ดี และผู้ฟังที่ดีแล้ว ยังเป็นการฝึกหัดความเป็นประชาธิปไตยเบื้องต้น คือการยอมรับมติของที่ประชุมใหญ่ บางครั้งอาจจะไม่เห็นด้วย แต่ถ้าหากสมาชิกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางนั้น ตนจะต้องยอมรับว่านั่นเป็นความคิดเห็นของตนด้วย เพราะตนเองก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งที่อยู่ภายในที่ประชุมนั้น

4. มีการเสนอเอกสารและข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ในการจัดการสัมมนานี้เป็นการช่วยให้สมาชิกแต่ละคนได้นำเอาสิ่งที่ตนค้นคว้าเอาไว้เสนอต่อที่ประชุม ได้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง บางครั้งที่ประชุมอาจเห็นด้วย พร้อมทั้งให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมต่าง ๆ ทำให้ผู้ที่ทำการค้นคว้าได้มีสายตากที่กว้างไกล เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป แต่ถ้าหากได้รับความเห็นไปในทำนองคัดค้านไม่เห็นด้วย เราก็จะได้นำมาแก้ไขและหาเหตุผลเพื่อที่จะสนับสนุนความคิดเห็นของตนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

และที่สำคัญที่สุดในการสัมมนานั้นเราจะได้ข้อยุติของที่ประชุม ซึ่งเกิดจากความคิดของบรรดาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ โดยสรุปออกมาเป็นเอกสารเพื่อนำออกเผยแพร่ต่อไป เอกสารที่ได้จากการสัมมนานั้นมักได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี มีข้อผิดพลาดน้อยกว่าเอกสารที่ได้จากวิธีการอื่น ๆ

ข้อจำกัดของการสัมมนา

ข้อดีของการสัมมนามีอยู่ 4 ข้อตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ อย่างไรก็ตามหากผู้ดำเนินการสัมมนาจัดการสัมมนาให้มีลักษณะ 3 ประการที่จะได้กล่าวต่อไปนี้ การสัมมนานั้น ๆ ก็จะหมดคุณค่าลงไปเช่นกัน ข้อจำกัดของการสัมมนามีดังนี้

1. ความใจแคบของผู้ดำเนินการสัมมนา โดยเฉพาะผู้นำการสัมมนา อาจจะเป็นที่ประชุมใหญ่ หรือการประชุมกลุ่มย่อยก็ตาม หากผู้นำการอภิปรายมีลักษณะเป็นเผด็จการ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบรรดาสมาชิกของผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาแล้ว โดยอาศัยความเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า ประสบการณ์มากกว่า หรือมีความรู้มากกว่า ฯลฯ เป็นเครื่องนำทางให้สมาชิกอื่น ๆ มีความคิดเห็นคล้อยตามอยู่เสมอ การสัมมนานั้น ๆ ก็จะเกิดประโยชน์น้อย

2. ผู้ร่วมสัมมนาไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบรรดาสมาชิกบางคนไม่เคยฝึกการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมมาก่อน มีความกลัวว่าความคิดเห็นของตนจะได้รับการดูหมิ่นดูแคลนจากบรรดาสมาชิกอื่น ๆ หรือ อาจเกิดจากบรรดาผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเกรงกลัวกันมาจากที่ทำงาน หรือสถาบันการศึกษา เช่น มีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา กับ ผู้ใต้บังคับบัญชา หรืออาจารย์กับลูกศิษย์มาก่อน ทำให้บรรดาผู้ที่มีฐานะเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือลูกศิษย์ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

ในการนี้จะต้องใช้วิธีการของลูกเสือชาวบ้านมาใช้ คือให้ทุกคนได้ยอมรับความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมียุ่่มากกว่ากัน ประสบการณ์มากกว่ากัน หรือตำแหน่งใหญ่โตกว่ากันก็ตาม จะต้องถือว่าเท่าเทียมกันในที่นั้นในเรื่องการแสดงความคิดเห็น ส่วนมารยาทในการพูดในการเคารพหรือให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโสกว่านั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งในสังคมไทยเราเชื่อถือกันอยู่แล้ว

3. เวลาที่จำกัด ในการสัมมนาทุกครั้งนั้นมักมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา บางครั้งกำลังอภิปรายกันอย่างกว้างขวางจำเป็นต้องใช้เวลามาก แต่เวลามีจำกัด ในการนี้ผู้ที่รับหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปราย หรือประธานการสัมมนา อาจจะเป็นประธานที่ประชุมใหญ่ หรือประธานกลุ่มย่อยก็ตาม จะต้องใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาให้เหมาะสม บางครั้งอาจจะต้องถือว่ากำหนดเวลาเป็น

เรื่องที่สำคัญ แต่บางครั้งก็จำเป็นที่ยืดหยุ่นบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่

การสัมมนาเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ได้คิดขึ้นเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสัมมนาจะเป็นไปอย่างมีคุณค่า หรือไร้คุณค่าก็ขึ้นอยู่กับทุก ๆ คนที่มีส่วนร่วมในการสัมมนานั้นเอง